

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

Tractatvs III. De peccatis in communi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

TRACTATUS III.
De Peccatis in Communi.

CAP. I.

Quid sit peccatum.

- 1 **P**eccatum aliud est habituale, quod per modum habitualis defectus permanet, donec deleatur; aliud actuale.
- 2 Peccatum commissionis est actus humanus malus. Dicitur actus humanus, quia liber; malus, quia caret debita commensuratione; utpote à regula rationis hominis discedens. Aliter
- 3 Peccatum est dictum, factum, vel concupitum (quod materiale peccatum) contra vel præter legem Dei æternam (quod formale.)
- 4 Comprehenditur etiam sub peccato commissionis, peccatum omissionis, quia affirmatio & negatio reducuntur ad idem genus.
Peccatum omissionis in eo consistit, quod homo non operans est, cum secundum legem operari deberet.
- 5 Quædam prohibita sunt, quia mala (sua pte natura, ut periurium, blasphemia) quædam verò mala, quia prohibita (per se quidem non inhonesta, sed per positivæ legis prohibitionem) ut laborare die festo. Quamvis autem talis lex, ab humano Magistratu posita sit, tamen eius transgressio etiam divinæ æternæ legi consequenter repugnat. *Qui enim resistit Potestati, Deo resistit.* Rom. 13. siquidem Deus iubet, & ratio naturalis dicitur legitimis superioribus obediendum esse, cum talis potestas à Deo sit.

CAP. II.

De specifica unitate, ac distinctione Peccatorum.

Asert. I. Unitas & diuersitas specifica peccatorum, quatenus præceptis positivis repugnant, optimè desumitur penes unitatem ac diuersitatem specificam præceptorum. Porro unitas illa specifica & diuersitas non debet attendi penes præcipientes (nam fieri potest, ut Deus & Magistratus prohibeant V.C. furtum sub vna & eadem ratione) sed attendi debet unitas illa formaliter, penes motiua honestatis, vt si præcepta sint posita ex motiuo diuersarum virtutum, vel saltem diuersarum rectitudinum eiusdem virtutis, tunc etiam transgressio seu peccatum in diuersa specie existit. Sic iniusta percussio clerici, quæ lege Ecclesiastica sub excommunicationis pœna prohibetur, non est tantum peccatum contra iustitiam, sed etiam contra virtutem religionis, cuius intuitu lex illa Ecclesiastica posita est. Quod si blasphemia ab Ecclesia in aliqua diœcesi prohibita, transgressor vnum tantum peccatum committit contra religionis virtutem, ratio peti potest ex dictis. Præterea Fornicatio in loco sacro duplicem malitiam habet, contra castitatem & contra religionem, quia effusio voluntaria seminis in loco sacro ab Ecclesia seuerissime prohibita. Actus verò coniugalis extra necessitatē in loco sacro exercitus, vnicam tantum malitiam contra religionem habet. Ratio. Quia legislatrix potestas habet hanc vim, vt id, quod iusta causa præcipit aut prohibet, materiam necessariam seu obligatoriam constituat sub ea virtute, cuius intuitu lex lata est 16.

Aff. II. Unitas & diuersitas specifica peccatorum, quæ & quatenus naturali legi aduersantur, proximè
 D ac for-

ac formaliter desumitur ex honestate virtutis ; cui opponuntur ; remotè autem & fundamentaliter ex obiecto. Ratio prioris, quia priuatio accipit speciem à forma, cui opponitur, peccatum autem est formaliter priuatio boni honesti. Ergo.

Coroll. 1. Illa peccata specificè diuersa sunt, quæ vel diuersis virtutibus aduersantur, vt furtum, blasphemia: vel quæ eidem virtuti, sed diuersâ ratione difformitatis repugnant, vt periurium & præuaricatio voti, odisse Deum, & Deum non amare cum oportet: nam diuersis modis contra charitatis virtutem tendunt, quamuis interdum omissio & commissio ad eandem speciem pertinere possunt, vt restituere alienum & non restituere.

3 Coroll. 2. Plures sunt species peccatorum quantum ad virtutum, seu, vni virtuti plures peccatorum species opponi solent, V. C. liberalitatis, avaritia & prodigalitas, ratio, quia bonum ex integra causa est, malum ex quolibet defectu. V. C. Actus, quo voluntas in Deum, vel proximum fertur, vt charitatis existat, debet ex omni parte esse perfectus. Contra hanc autem perfectionem honestatis varij repugnantes defectus committi possunt. V. C. Deum odisse vel proximum, huic inuidendo.

4 Aff. III. Inter peccata specie diuersa, quæ grauiora sunt, ex obiecto præcipuè cognoscendum est Quæ peccata, quæ in Deum directè tendunt, vt Dei odium &c. omnium deterrima sunt. Inter peccata contra proximum, grauius est homicidium detractioe & furto, quia maius est bonum vite, quàm bona hominis exteriora.

Maiori virtuti maius vitium opponitur: detractio maius peccatum quam ebrietas, quia hoc contra intemperantiam, illud contra iustitiam est. Iustitiæ autem virtus dignior est temperantia.

NB. E

NB. Ea peccata, quæ in Intemperantia maxima, vt Sodomia, maiora sunt, quam minima, quæ in genere iniustitiæ fiunt. 61.

C A P. III.

De numerica distinctione peccatorum.

ASSERT. I. Peccata non ideò præcise multiplicantur numero, quia sunt contra plura præcepta. Fieri enim potest, vt sub eadem ratione formali de eodem obiecto posita sint; vt vides in præcepto ieiunij, incidentis in diem Quatuor temporum, & in Vigiliæ Apostolorum, aut Quadragesimæ. Sin verò præcepta diuersis rationibus aut motiuis de eodem materiali obiecto posita sint, tunc eorum transgressiones erant diuersæ specie, consequenter etiam numero.

Ass. II. Si numerica distinctio obiecti materialis tantum sit, non facit plura numero peccata, vt si vni- co actu plures homines occidere intendas, non facis plura numero peccata. Secus, si obiecti multiplicatio sit formalis, siue in ordine ad actum; quia voluntas quasi pluribus actibus in obiectum tendit; vt si proponas hodie furaturum 10. & cras, 20. vel proponas nunc furari clauēs, vt postea fureris pecunias. Cum enim actus internus essentialē ordinem gerat ad actum externum; ideo si externus siue obiectiuus unitatem non habet, etiam actus internus virtualiter in genere moris multiplicatus censetur.

Exinde etiam nota bene si peccata externi operis circa materias paruas; V. C. parua furta maneat plura venialia, & non transeant in mortalia, tunc etiam propositum circa talia peccata frequentanda, quod, per se loquendo, non fore mortale, sed veniale virtute multiplex. Ratio, quia propositum

D 2 situm

fitum internum peccandi accipit malitiam ab opere externo, tanquam proximo obiecto suo : Ergo, fractus externi repetiti circa materias paruas manent plura venialia, etiam propositum eorum erit veniale, virtute multiplex. 63.

3 Ass. III. Peccata quæ animo perficiuntur, vt hæresis odium Dei & proximi, sola interruptione ac repetitione multiplicantur, vt proinde fieri possit eundem hominem vno de mille peccata odij &c. committere posse. Numerus tamen iste tunc non potest in Confessione recenseri; sed satis est moram temporis dare, vt si vno anno inimicitias habueris, idem dicendum de mercede, se duos vel tres annos quibus vis corporis sui copiam fecisse.

4 Ass. IV. Peccata, quæ externo opere perficiuntur vt homicidium, furum fornicatio &c. non censentur multiplicari per repetitionem propositi circa idem obiectum, quamdiu efficacitas primi propositi in libero aliquo affectu perdurat, V.C. Qui animo furandi domo egreditur, vnum numero peccatum internum committit, & si in via malum furandi propositum, quod moraliter nunquam interruptum est actualiter aliquoties repetat. Sin verò somno oppressus, renouet propositum, nouum peccatum committit, sed non est necesse, eiusmodi internorum peccatorum numerum in Confessione edicere; cum id moraliter impossibile sit: sed sufficit moram temporis exprimere. V.C. Integro mense perstiti in proposito fornicandi, furandi, &c.

5 Qui eodem commotionis impetu, eademque perignâ alterum sæpius percussit, vel repetitâ contumelia affectit, semel tantum peccasse censetur, saltem in ordine ad sacramentalem Confessionem. Sin verò per

interualla ad verberandum vel conuiciandum accessit. aut in eadem pugna diuersarum rationis contumelias irrogauit. V. C. Compellendo furem, laironem, &c.
 2. peccata commississe censetur. Ratio discriminis est, quod in priore casu verbera, aut contumeliae maiorem ordinem moralis unitatis habeant, quam in posteriore 63.

C A P. IV.

De diuisionibus Peccati accidentalibus?

Peccatum aliud est commissionis, vt furtum: aliud vero peccatum omissionis; vt parentes non honorare, missam die festo non audire.

Peccatum commissionis opponitur praecipito negativo, quod pertinet ad declinandum a malo, quod semper obligat. V. C. ne Deum oderis, ne furtum facias, ne parentes inhonores.

Peccatum omissionis opponitur praecipito affirmatiuo, quod pertinet ad faciendum bonum, quod non semper obligat; vt Deum amare, parentes cole, pauperibus miserere.

Si actio cum impletione praecipiti in impossibilis, causa omissionis culpabilis existat, tunc ipsa etiam actio peccaminosa redditur, V. C. Domi manere, & ideo missam negligere, idem, ideo Missam negligere, vt domi stare, orare possis; Ipsa Actio propter circumstantiam mali effectus inficitur.

NB. Si proponas negligere Missam, & tamen audis postea solum illud propositum non sufficit ad exequendum peccatum, sed id quod actu impedit, vel causa est cur impediatur sacri auditio.

Si actio, alioquin impossibilis tantum concouersantiter & per accidens se habeat ad omissionem

culpabilem, ab ea non inficitur, V. C. Si missam die festo negligere decreuisti, atq; idcirco domi manere elegisti, interim verò ne tempus otiosè transigas, & agrum inuisis. &c. erit id opus misericordiae.

- 4 Licet actio sit causa omissionis culpabilis, adeoque peccatum, non est tamen distinctum ab omissione peccati. Ratio est; si Missam negligis, vt domi studeas, studium istud non est peccatum absolute sed relatè, quatenus causa est omissionis. Tota igitur malitia per se primò consistit in omissione Missae, & hinc redundat in actionem, quæ eius causa existit. Causam autem istam non est opus confiteri, sed solum neglectum Missae. 65.

Excipe, nisi quis ad talem actionem, V. C. venerationem, studium, cuius causa festo die Missam negligis, tam inordinatum affectum geris, vt propter eam quamuis Dei legem transgredi paratus sis. Qui affectus inordinatus manifestandus in Confessione, eò quod aliàs non tota malitia actus explicatur. Si otiosum verbum, si in eo vltimus finis constitutus, fit mortale.

- 5 Peccatum aliud est specialiter contra Deum; vt hæresis, desperatio, Dei odium. Aliud contra proximum; vt, furtum, homicidium, odium &c.

- 6 Peccata alia spiritualia, sic dicta, quia consistunt in inordinata delectatione spirituali, orta ex solâ apprehensione rationis; vt, inanis gloria, inuidia, ira, tristitia, auaritia, acedia. Alia carnalia; sic dicta, quia consistunt in inordinata delectatione carnali, vt gula, luxuria.

- 7 Peccatum aliud est cordis, aliud oris, aliud operis. Quæ omnia si connexa sint cum opere V. C. fornicatione vnum peccatum efficiunt.

C A P. V.

De Peccato Mortali & Veniali.

Peccatum aliud mortale, dictum sic, quia ob gra-
uitatem sui, gratiam & amicitiam cum Deo so-
luit, pœnamque æternam meretur.

Mortalia ex genere sunt, quæ in Dei iniuriam di-
rectè tendunt, vel cum proximi iniuria, damno; vel
ipsius operantis graui incommodo, contra naturæ
ordinem iuncta sunt: scilicet peccata contra Theo-
logicas virtutes, contra Religionem, iustitiam, Cha-
ritatem proximi, & ad luxuriam pertinentia. Verum
quæ ex genere suo mortalia sunt, per accidens pos-
sunt fieri venialia.

Aliud peccatum est veniale, sic dictum, quia cum
obleuitatem, gratiam & amicitiam cum Deo non
tollat, quamuis feruorem charitatis minuat; neque
æternam sed temporalem pœnam meretur, infirmi-
tatem facile curabilem animæ adfert, veniamque
facile consequitur. De his Sapiens Prov. 24. Septies
in die cadit iustus.

Et si peccata venialia sint contra legem Dei, non
tamen sunt contra finem legis, quæ est charitas & a-
micitia cum Deo: vel dici potest. Venialia non esse
contra legem Dei præcipuam, & quæ simpliciter ne-
cessaria sit ad salutem.

Peccati mortalis & venialis differentia acciden-
tales sunt per se loquendo, vt constat in paruo & ma-
gno furto. Nihilominus tamen mortale differt à ve-
niali essentialiter, nam mortale auertit hominem ab
infinito bono: Veniale autè continet deordinatione

circa

circa ea quæ sunt ad finem illum , ideo infinite distant, & hinc ex venialibus multiplicatis non potest fieri mortale, quia ex finitis nunquam efficitur infinitum.

4 Peccata venialia sunt vel ex genere suo, vel ex materia leuitate, vel ex imperfectione actus.

5 Cum aliquid per se malum non est, sed indifferens, excessus in eius appetitione vsu^{us} est tantum veniale. V. C. excessus in cibo, potu, coniugij vsu, ira, timore, tristitia, &c. nam in his mediocritatem attingere difficile est.

6 In peccatis quibusdam aduersus Deum; vt sunt, odium Dei, infidelitas, periurium assertorium, non reperitur veniale ob paruitatem materiae, quia integratio & tota quantitas deformitatis in eo reperitur, vt videre in Odio Dei: Quicquid enim in Deo oderis, infinitam eius bonitatem odisti.

Mortale ex genere fit veniale ob leuitatem materiae; vt furtum, detractio, quia vbi est parua materia ibi etiam parua culpa oriri potest.

7 Si plurimum transgressionum materiae paruae, neque secundum se, neque secundum Effectum moralitatis coalescunt, nunquam efficitur mortale (V. C. si opifex omnibus diebus festis per quadrantem secluso scandalo & contemptu laboreet &c. nunquam mortale) si vero coalescant, tunc vltimæ transgressionis V. C. vltimi furti materia propter connexionem cum antecedentibus, & rei alienae modicæ iniustam detentionem, fit mortale.

8 Qui vouit, se quotidie recitaturum Pater & Ave, ita vt oratio cuiusque diei onus sit, & si toto anno intermitat, peccat semper per se loquendo venialiter. Per accidens tamen, ratione periculi labendi in mortale, potest fieri, vt propolitur mentiri leuiter.

per, modicum tempore ieiunii comedendi, &c. fiat mortale. 68.

OB. Illud Augustini. Minuta plura peccata occidunt, id est, dispositiuê.

In voto reali, puta quotidie dandam paruum elemosynam, censetur vouens se obligare, si vno aut pluribus diebus intermitrat, postea compensaturum, quare in talis voti obligatione mortaliter peccari potest. 9

Si quis violet partem præcepti, ea non omnino absolute, sed cum comparatione ad totum, cuius pars est, prudentis viri iudicio spectanda est; vt intelligatur, sine sufficiens obiectum peccati mortalis. 10

Motus appetitus sensitui circa malum, interdum ante omnem deliberationem rationis excitantur: ideoque dicuntur primo primi, & omni culpa vacant. 11

Motus appetitus sensitui, qui dicuntur secundo primi, sequuntur deliberationem rationis imperfectam, ideoque venialia; vt videre in semiebriis, semidormientibus, irâ & timore perturbatis, vigilantibus. 12

Fieri potest, vt homo ita tristitia absorbeat, vt sine peccato sibi aliquando necem inferat. Ratio est, quia vt consensus moraliter bonus vel malus sit, debet esse rationis superioris, seu mentis, attendentis rationibus æternis honestatis, secundum legem Dei, & non solum rationis inferioris antecedentis, ex motu commoditatis temporalis. 71. 13

NB. Concupiscentia peccatum vocatur, quia peccato facta est, ait Sanctus Augustinus.

De delectatione morosa.

- 1 **D**Vplex est voluntatis affectus, ^{efficax} qui dicitur propositum exequendi, quod cogitatum est. Alter inefficax, siue simplex complacentia, sine exequendi voluntate.
- 2 Aliud est delectari de re cogitata. V. C. fornicatione: ita vt formalis ratio delectandi ex re ipsa sit. Aliud verò est delectari de cogitatione, V. C. fornicationis, ita vt formalis ratio delectandi sit ex ipsa cogitatione tanquam obiecto pulchro. Hic loquimur de delectatione, quæ capitur ex re ipsa. Cum enim cogitatio rei malæ per se mala non sit, sed interdum bona, vt, si de rebus turpibus cogites docendi causa: interdum autem venialiter mala, vt si ex curiositate de eisdem cogites; sequitur, delectatione de eiusmodi cogitatione tanquam obiecto, per se malã non esse, sed interdum bonã, interdum venialiter malã.
- 3 Aliud est delectari de opere malo, & aliud de modo operandi malè. V. C. Vides hominem ex equo ridiculè cadentem lædi, sine peccato rides, & te oblectas, non ob illati vulneris damnum, sed ob cadendi & lædendi modum.
- 4 **A**ffer. I. Omnis delectatio directe voluntaria, de opere secundum se malo, similiter mala est; ita, vt si opus malum veniale, V. C. mendacium leue, etiã delectatio venialis, si opus malũ, V. C. fornicatio mortalis etiã delectatio. Ratio, quia delectatio est quedam inclinatio appetitũs in obiectũ cognitũ: abhorret autem à recta ratione, appetitum rationalem inclinatum esse in obiectum turpe & inhonestum. Ergo, &c.

go, &c. Confirmatur; delectari deliberatè de fornicationis opere; est mortale. Ergo etiam est mortale, delectari de quouis opere, quod per se mortaliter malū est; neq; enim ratio potest adferri discriminis.

Delectatio voluntaria circa malum, morosa vocatur, non quod requirat moram temporis, sed quia post plenam rationis animaduersionem, voluntas in ea acceptanda, siue consentiendo persistat, quod temporis momento fieri potest. Excludo delectationem nō liberam, etiam perseverantē post subitam apprehensionem obiecti pravi, modò non consentiat voluntas: nam facultas sensitiva non est rationi subiecta, despoticè sicut famulus domino, sed solum civiliter & politicè, sicut ciuis consuli, cui etiam nō nunquam repugnat. 74.

Si quis sine causa, aut necessitate actionem exercet, ex qua intelligit delectationem carnis naturaliter orituram; tamen sine directā intentione, & sine periculo consentiendi, is peccat tantum venialiter, est vana actio, inutilis, V. C. aspectus, collocutio, lectio curiosa. Sin verò causam iustam habet, talem actionem exercendi, nihil peccat, permittendo carnis motionem exinde oriri; V. C. ex honesta & necessaria instructione.

Si homo turpis obiecti cogitationem, & hinc inde ortam sensitivam delectationem repellere intermittat; quod placeat illi res cogitata, & hinc ortus motus in parte sensitiva, mortale delectationis morosa peccatum committit. Sin verò ideo expellere negligat, quia ^{certus} consensus de constantia voluntatis contemnat delectationem partis inferioris veluti passionem non voluntariam. Probabile est non peccare mortaliter, sed venialiter. Probatur. Quia licet inferior mali obiecti appetitus inordi-

natio ac deformitas quaedam sit, tamen non magna & grauis, quando praeter voluntatem ex naturae infirmitate oritur: eam sine rationabili causa permittere, (modo absit periculum consentiendi) est quidem peccatum, sed non graue per se loquendo.

NB. Consensum directum & interpretarium non aequiuale in grauitate culpae, maximè si loquamur de peccatis internae appetitionis.

§ Ut tamen dicta sententia etiam practice probabilis sit, requiritur ut voluntas omittens carnalem delectationem, animum ad alia conuertendo, depellere, interim formalis displicentiae actum exerceat.

Nam esto talis actus displicentiae inefficax sit, ad depellendum appetitum sensitium, est tamen efficax ad tollendum voluntatis consensum. Alioquin si homo aduertens motum appetitus sensitui in malum, actum displicentiae non eliciat, exponitur periculo consensu. Etsi enim simpliciter possibile sit, voluntatem proposito sibi obiecto omnem actum suspendere, nec approbando, nec improbando, tamen id in obiecto vehementer alliciente, est valde difficile; & moraliter ferme impossibile: ut proinde se homo exponat periculo consensu. Nam *mus in pera, ignis in sinu, serpens in gremio male suos remunerant hospites. C.* etsi Iudaeos de Iudaeis.

NB. Orta delectatione sensitua circa obiectum mortaliter malum, post plenam rationis aduersione non elicere actum displicentiae, censetur talis delectatio morosa & mortalis. Sin vero delectatio displiceat homini, ita ut simplici affectu cupiat eam abesse, licet non efficaciter, quia animum ad alia cogitanda agenda negligit conuertere cum facile possit, & speret etiam tali modo se commotionem sensituiam depulsurum

pulsurum esse, tunc valde probabile est venialiter peccaturum.

Affer. II. Oblectari iis absolute & secundum se, 9
 quæ ideo tantum mala, quia lege positiua, aut volu-
 tario voto prohibita sunt, nõ est mortale peccatum
 delectationis moralæ Ratio peti debet ex discrimi-
 ne, quod est inter voluntatem efficacẽ & sim-
 plicem affectionem delectationemue, quod illa tẽ-
 dit in obiectum cum omnibus suis adiunctis siue
 circumstantiis: simplex autem affectio, quia sequi-
 tur simplicem obiecti cogitationem, cuius propriũ
 est præscindere, siue vnum sine altero ei adiuncto
 cogitare: tendere potest in obiectum à reliquis ad-
 iunctis siue circumstantiis præcisum. Hoc ideo fit,
 quod, si substantia obiecti secundum se mala nõ sit,
 sed tantum propter extrinsecam siue adiunctam
 positiuæ legis prohibitionem; tam apprehensiuus
 intellectus, quam inde consequens motus appetiti-
 onis ac delectationis ferri possit, in substantiam ob-
 iecti, secundum se, absque omni culpa. V.C. Si co-
 gnita Ecclesiæ prohibitionem habeas voluntatem co-
 medendi carnes die Veneris, habes quoque volun-
 tatem præuaricandi legem; idcoque peccas. Si autẽ
 cognita lege Ecclesiastica, eadẽ die cogites atque
 oblectes te carniũ vñ absolute & præcisẽ, non
 præuaricaris ieiunii legem: quia lex prohibens car-
 niũ esum, non prohibet etiam cogitationem & a-
 nimi oblectationem de carniũ esu. Sic sæpe displicet
 alicui pœnitentia iniuncta, quam tamen implere
 vult. Ergo similiter sine culpa potest aliquis oblectari
 in opere lege positiuã prohibito, retinens interim
 efficax propositum opus non faciendi. Cæterum
 delectari de opere, V.C. carniũ esu, quatenus le-
 gitimo

gitimo præcepto repugnat, semper est peccatum; cum pro obiecto habeat formalem inobedientiam, iuri naturali repugnantem.

Coroll. Iactare se de peccato, quod & quatenus secundum se malum est, V. C. de fornicatione, &c. semper est peccatum, continet enim in se complacētiam & comprobationem peccati, iuxta Pl. 51. *Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate.* Sed iactare se de opere, quod secundum se malum non est, non continet peccatum eiusmodi approbationis: V. C. si glorieris de corporis viribus, quia proximo die Veneris quatuor pondo carniū auidè comedisti, vel inimicum vno pugno prostrauisti. 76.

10 Non est mortale, opus prohibitum desiderare, vel in eo delectari sub conditione si prohibitum nō esset; modo apposita conditio auferat operis malitiam, V. C. Vellem comedere carnes, nisi esset dies Veneris.

11 Sin apposita conditio operis malitiam non auferat, mortale peccatum est, opus ex se mortale sub eiusmodi conditione desiderare, V. C. vellem adulterari, nisi infamiam timerem.

NB. Vellem fornicari nisi peccatum esset, aut nisi Deus prohibuisset, est peccatum mortale, quia talis conditio impossibilis non auferat malitiam obiecti intrinsecè & substantialiter mali.

12 Coniunx mortaliter nō peccat, si de maritali copula coniuge absente cogitans, in re cogitata delectetur. Ratio. Mortalis malitia delectationis morosæ sumenda est ex malitia obiecti siue rei cogitatae: copula autem maritalis malitiam non habet: ergo de ea cogitare, non est mortale peccatum morosæ cogitationis. Est tamen peccatum veniale, cum nec pietas

pietas, nec necessitas talem cogitationem suadeat.
77.

Mortaliter peccat vidua, si voluntariè consentiat 13
in motum delectationis sensitivæ, qui ex recorda-
tione copulæ maritalis naturaliter oritur, non so-
lum propter periculum eliciendi consensus in forni-
cationem absolutè: sed multo etiam magis propter
motum carnalem, qui naturaliter ex cogitatione co-
ortus, si voluntate acceptetur, mortali peccato in-
nuptis non caret. Idem dic. de sponso.

Coniux probabiliter excusatur à peccato mortali 14
si, si voluntarie delectetur in commotione sensitiva,
orta ex imaginatione coniugis absentis. Cum enim
matrimonium etiam à mortali peccato excuset ta-
ctus impudicos non copulandi, sed solius volupta-
tis gratia institutos, multo magis commotio sensiti-
va orta ex absentis cogitatione. Ratio, quia hæc om-
nia per se loquendo in coniugibus tendunt ad o-
pus coniugale, per accidens autem est, quod ob ab-
sentiam non exerceatur opus. Debet tamen abesse
in his periculum pollutionis. 78.

Qui simpliciter ac præcisè se oblectat, cogitatio- 15
ne mulieris, etsi illa consanguinea sit, vel Deo sacra-
ta, committit vnum simplex mortale contra tempe-
rantiam: secus, si desideret cum tali fornicari, quare
tunc circumstantiam personæ in Confessione expli-
care debet. Ratio discriminis est, quia, ut supra di-
xi, propositum fertur in obiectum, cum omni-
bus circumstantiis consideratum. Simplex au-
tem complacentia, cum sequitur simplicem &
præcisivam operationem intellectus, potest ferri
in vnum, ita ut non simul feratur in alterum ei
adiunctum.

adiunctum. Præterea si quis voluntariè oblectet se tactu vel amplexu mulieris coniugatae aut consanguineae, quamvis sine proposito fornicandi, debet circumstantias in Confessione explicare. Cum enim tactus libidinosi suapte natura referantur ad copulam, ideo ex ea speciem malitiæ accipiunt.

CAP. VII.

De peccatis ex ignorantia, ex infirmitate & certa malitia.

1. **P**eccata alia sunt ex ignorantia, alia ex naturæ infirmitate, siue antecedente passione animi, quæ si abesset, peccatum non fieret, ut si hominem ex vehemente passione iræ occidas. Alia ex malitia, cum quis ob solam voluntatis perversiorem temporale commodum bono honesto hic & nunc deliberatè præferentis peccat, idque gravissimum. Et enim libertas hominis duobus modis minui vel tolli potest, vel ex parte intellectus, & id facit ignorantia, vel ex parte appetitus sensitivi, & id facit passio. Si ergo utrumque absit, dicitur peccatum ex mera malitia, quod nullam excusationem meretur.
2. Porro ex his tribus peccatorum membris addi solet quartum: quod est peccatum ex contemptu, cum ideo legem quis violat, quod nolis ei esse subiectus. 78.
3. Contemptus continet peccatum specialis inobediendiæ in duplici specie, quia legem transgreditur, V. C. ieiunii, & quia potestatem præcipientem vilipendit, & talis circumstantia contemptus in Confessione est manifestanda, tanquam propriam speciem peccati continens, licet enim in omni peccato sit inobediencia materialis, tamen fit speciale peccatum, si ex

si ex formali & directa intentione legem violes, quia ex superbia non vis esse subiectus.

Si Carthusianus ex contemptu regulæ suæ carnes comedat, triplicis speciei peccatum committere videtur. 1. Contra virtutem specialis obedientiæ. 2. Contra virtutem temperantiæ, cuius inuitu statuta abstinentia. 3. Contra virtutem religionis, quia violat votum.

4
Omnis inobediencia ex formali contemptu, est peccatum mortale. Ratio, quia tam magnum, quam paruum præceptum à legitima potestate descendit, quam vilipendere intolerabilis quædam superbia, & in Deum redundans veluti blasphemiâ est, iuxta illud Christi, Luc. 10. Qui vos spernit, me spernit. Et Rom. 13. Qui resistit potestati, Deo resistit.

5
Etiam ea quæ solum in consilio sunt, vt sacramentum Extremæ Vnctionis, aquæ benedictæ aspersio- nem, &c. ex formali contemptu negligere, est peccatum mortale, iuxta Nauar. *Aliud est contemnere, aliud non parere*: nam consilio sine culpa non pareretur; sed non sine culpa contemnitur.

6
Contemptus materialis siue ipsius operis, puta si quis præceptum transgreditur, quia parui momenti æstimat, est tantum veniale.

7
Frequens relapsus, seu consuetudo peccandi, proprie non continet contemptum, sed solum interpretatiuè secundum præsumptionem fori extreni. Relapsus tamen inducit ad contemptum. Prov.

18. Impius, cum in Profundum venerit peccatorum, contemnit.

(?)

E TRA=